

МАКРОМАРКЕТИНГОВО РАЗВИТИЕ НА ГРАДОВЕТЕ

Боян Дуранкев, Кристиан Иванов

MACROMARKETING DEVELOPMENT OF CITIES

Boyan Durankev, Kristian Ivanov

Abstract: *The Bulgarian urban planning is obeyed to the „free market“ ideology and principles. The nature of a „free market“ philosophy predominantly gives the „private business structures“ unique chance and rights (considering the basic national and local regulation framework as a „minimum“ needed) to choose and decide „where“, „what“ and „how“ to build and overbuild in the urban area for the sake of their own high profits. This market perspective promises a „freedom“ for thriving private enterprises aggressive i.e. the macromarketing scope of action left with no limits. At the same time, realizing almost complete absence of macromarketing thinking and actions the negative effects are extremely unfavorable to the citizens: poor quality of life, overbuild plots in the way of „crazy“ filling in, some difficulties in the supply chains and so on... The key question comes to a simple asking: how the relationship between macromarketing and micromarketing can be improved from „profits“ to „benefits“ to the society.*

Key words: micromarketing; macro marketing; urban planning; intercity planning; quality of life.

Увод

За илюстрация на градоустройство, подчиняващо се само на микромаркетингова логика, ще използваме известния пример с „допълнителния затворник“ (Moran, et al., 2023).

Един затвор бил проектиран за 400 осъдени лица (по 4 в килия), обслужвани от 100 души персонал (надзиратели, учители, готвачи и т.н.). За функционирането си бюджетът на затвора получавал субсидии в размер на 400 000 долара месечно, които напълно покривали разходите.

Един нов управител на затвора решил да „уплътни“ територията му, за да привлече повече субсидии, съответно да генерира допълнителни приходи, за „да се печели“.

Пристигнал първият допълнителен затворник, като с него постъпили още 1 000 долара месечна субсидия и бюджетът излязъл на печалба.

Килията, която била проектирана за 4 души, се „уплътнила“ с новия затворник. Обитателите на килията, които били в затвора от по-рано, се почувствали дискомфортно, понеже на тази килия всички започнали за гледат като на гето. И не само отвън дошли проблемите, притеснените „стари“ четирима от допълнителния затворник започнали не само да го изолират заради „консумираното“ от него пространство, но и започнали да влизат в конфликти помежду си.

Същевременно, понеже затворът бил проектиран за максимум 400 души, се наложило да се купи нова маса за хранене, допълнителен хладилник, но също така и да се назначат един до-

пълнителен надзирател (нормата е 4 затворника на 1 надзирател), един нов учител, един нов чистач и един нов психолог, които да работят с новия затворник. Тези нови кадри притеснили старите, понеже за всеки от тях трябвало ново шкафче, нова маса и стол, допълнително хранене и оборудване. Започнало да се покачва психологическото напрежение и сред обслужващия персонал, като текучеството на кадрите се увеличило, старите напусkali, а новите изисквали допълнително обучение.

Крайният резултат бил неочакван за новия управител: не само затворът не бил не печалба, но и потънал в неочаквани разходи; недоразуменията нараснали ден след ден; конфликтите между затворниците от „гетото“ и останалите се задълбочили; допълнителният затворник бил дискриминиран от всички; започнала стачка на затворниците и на надзирателите.

Новият управител на затвора скоро потърсил друга работа, понеже и затворници, и обслужващ персонал, „не го разбирали“, както той се изразил.

Следователно правилното решение е коефициентът на поносимост да не се нарушава; не „уплътняване“ на съществуващи обекти, а ново строителство – това е решението (Hough, et al., 2008).

Ако разширим дилемата за „допълнителния затворник“ до дилема за „допълнителния гражданин“, нещата се усложняват. В този анализ ще направим обзор на „добрите практики“ не само за избягване на „допълнителния гражданин“, но и за развитие на институцията град.

Микромаркетинг при икономика, функционираща на база печалба

След 1990 г. градоустройството в България се подчини на идеологията за „свободния пазар“, при който „частният бизнес“ решава къде, какво, колко и как (в определени „минимални“ рамки на национално и местно регулиране) да осъществява „запълване“ на територии (по хоризонтал и по вертикал) в полза на високите финансови резултати. Както се твърди, по този начин се разгръща „свободата“ на частната предприемаческа инициатива, т.е. създава се неограничено поле на действие на микромаркетинга, ориентиран към печалбата. Що се отнася до общинските и до държавните органи, които преди „спъваха“ частната инициатива, то те се превърнаха в патерици и „нощни пазачи“, обслужвайки бизнеса. За което армии от юристи и финансисти проникнаха в тези „бюрократични“ органи, съдействайки на бизнеса. Допълнителен тласък на „частната инициатива“ дадоха и реституцията в „реални граници“ (например, терен, който преди това е бил нива, сега е част от жилищен квартал), и приватизацията на общински и държавни терени, и концесионирането, и голиатската корупцията в държавните и общинските органи.

Същевременно, при почти пълното отсъствието на макромаркетингово мислене и действие, ефектите за последните три десетилетия са крайно неблагоприятни за гражданите, които обитават „гетата“ (по сравнение с терминологията на „допълнителния затворник“): влошени условия на живот, кабафонично строителство, затруднения във веригите за доставки и транспорт, намаляващи зелени площи и т.н. Особено остро се отрази печалбарското строителство на децата, младежите и възрастните граждани – бившите „социалистически“ площадки за игра, територии за отход и паркове за разходки, бързо-бързо взеха да се приватизират и „уплътняват“.

Резултатът е повече от неприятен за гражданите, но обогатителен за фирмите: растеж на печалбите в частния сектор (микромаркетингът, функциониращ на база печалба, „работи“) при едновременно влошаване на качеството и условията на живот (макроусловията на живот стагнират и трайно се влошават). Не за всички, разбира се, „по-успешните“ граждани, притежаващи значително повече средства от средната и долната група граждани (по доходи), успяват да мигрират от „гетата“ в „оазиси“ с много по-добри условия на живот.

Да усложним ситуацията. Населените пунктове в страната са в постоянна конкуренция един с друг кой ще привлече повече жители („допълнителни затворници“), понеже по-бързо нарастващите от тях получават по-висок дял от държавната субсидия във всяко отношение. Т. нар. „кохезионни програми“ са не по-малко успешни вътре в България, колкото, например, ако има кохезионна програма за България, привличаща специалисти от Германия, а не обратното. Т.е. те са ярка илюстрация на социално-икономически провал.

Крайният резултат е катастрофален. Например, притежаваме „уплътнени“ и „уплътняващи се“ населени пунктове като София, Пловдив, Варна, Слънчев бряг и т.н., които засмукват повече „затворници“, но последните живеят с по-лоши условия на живот, въпреки че получават по-високи финансови приходи (заплати или печалби) от по-запуснатите населени пунктове.

Тези тенденции в България не се радват на „изключителност“, понеже следват аналозите в страни, които са се втурнали да създават примат на микромаркетинговото мислене, а не на ползи за гражданите.

Така например, Пол Кантор анализира проблемите на Лос Анджелис, които водят до бунтове; бездомност и други големи градски проблеми, които са в центъра на вниманието на САЩ (Kantor, 2019). Авторът се фокусира върху икономическото развитие и политиките за социално благосъстояние, за да разкрие ключовите дилеми на американската градска политика. Връщайки се към темата за политическата икономия, той изследва как градските „правителства“ се борят да избягат икономическата си зависимост от политиките, които са следвали и да се приспособят към реалността на. Преразглеждайки градовете в цялата страна, Кантор открива не само, че те са станали по-зависими, но и че характерът на тази зависимост се е променил и задълбочил. Изследвайки местните режими в градовете и в предградията, той открива, че те често действат по-скоро като пленници на големия бизнес, отколкото като представители на гражданите. Местните опити за насърчаване на социалната справедливост все повече се сблъскват със стена от икономическа зависимост, създадена от федералните политики и бизнес властта.

Каква е причината?

Ако макромаркетингът е задоволяване на нужди и потребности на гражданите в мащабите на град/държава/общност/свят чрез обществени

политики, които отговарят на интересите на всички и се финансират от всички (косвено чрез данъци и пряко чрез съучастие), то микромаркетингът се интересува от финансовите резултати на отделната компания, включително и чрез изтласкването или ограничаването на общите интереси. И по тази логика макромаркетингът и микромаркетингът са в двустранни отношения, често конкурентни и даже антагонистични. Микромаркетингът – чрез градското „планиране“ в полза на частната печалба е против общото благо (Sevilla-Buitrago, 2022).

Погледнато от позициите на свръхуплътнените населени пунктове, микромаркетингът е бил доминиращ, а макромаркетингът – силно ограничен, което отношение трайно унижава, принизява и изтласква общия интерес. „Печалбата е над гражданите!“, накратко казано.

Поставя се въпросът дали и как може да се подобри отношението между макромаркетинг и микромаркетинг от „печалби“ към „ползи“ в градоустройството. „Градът е повече от място в пространството, той е драма във времето“, сполучливо казва Патрик Гедес (Geddes, 2017).

Макромаркетинг при икономика, функционираща на база ползи

Ако общите нужди, потребности, желания и интереси са доминиращи, то икономическата система се ориентира към жалоните на макромаркетинга, включително и в градоустройството – в посока на благоустройство. Това не означава, че частните интереси са „ликвидирани“ или „дискриминирани“, а че те трябва да се впишат в логиката на общия интерес.

При това става дума не само за ограничаване „уплътняването“ на населените пунктове, а и за макромаркетинг в посока и на изоставяните пунктове, както е, например, в Източна Германия или в северозападна България. В Източна Германия макромаркетингът работи в няколко посоки (Kępczyk, 2022): трансформиране на социални масови жилища; временното присвояване на изоставени сгради; създаване на зелени площи в градски кухни; ренатуризиране на минни и индустриални територии; намаляване и разрушаване на жилищния фонд и социалната инфраструктура; повторно заселване чрез привличане на пенсионери от Запада. Голяма част от тези дейности са продукт на публично-частно партньорство или на публично-граждански усилия и финансиране.

В повечето случаи са налице следните промени и възможности: подобряване на условията за труд и живот в съществуващ град; създаване на микроградове в град; строителство на нови градове. Именно тук с сливат двете наглед различни концепции: градоустройството и благоустройството, те могат да бъдат органично свързани и да имат общи цели.

Градоустройството е процесът на организиране на употребата на земята в градската среда, като се вземат предвид различни аспекти като транспортната инфраструктура, жилищното настаняване, търговската дейност, индустриалните зони, зелените пространства и други. Градоустройството има за цел да осигури устойчиво и ефективно развитие на градовете и да задоволи нуждите на хората, които живеят и работят там.

Благоустройството е процесът на подобряване на обществените пространства в градската среда, като паркове, градини, площи, улици и други. Целта на благоустройството е да осигури качествено и приятно пространство за отдих и развлечения на гражданите, както и да подобри външния вид и образа на града. Така че, докато градоустройството се фокусира върху употребата на земята и планирането на градската среда като цяло, благоустройството се фокусира върху подобряването на обществените пространства и насърчаването на по-добър жизнен стандарт за гражданите.

Ако градоустройството и благоустройството се интегрират в проектите за градовете, то те стават едно синтетично цяло в градския план за развитие. А понеже този план ляга върху общите нужди, потребности, желания и интереси на гражданите (не само в конкретния град, а в страната/региона/света), то той се превръща и в макромаркетингов план, едновременно планиране на ползи за конкретния град и едновременно на „изравняване“ спрямо другите в системата. Подобни тенденции на едновременност на развитие и на „изравняване“ са характерни не само в Европейския съюз, но и навсякъде по света. Например, „градовете в Югоизточна Азия са агломерации на тези малки анклавни от места, които може да са относително автономни и разнородни в своето развитие, но паричната икономика, стандартизацията на процесите, обществените съоръжения и културните институции могат да упражняват известно „изравняващо“ влияние, макар и „коригирано към масови изисквания“. Това влияние е по-приложимо в кон-

текста на авторитетни градски правителства, които са способни да стандартизират обществените услуги и да наложат общоприети културни практики. Пример е Сингапур, където правителството е стандартизирано образователни институции, обществени услуги и процеси на планиране и е идентифицирало определени теми като раса и религия като чувствителни въпроси, които изискват специално внимание в обществените дискусии, включително за дизайн и използването на градското пространство. Не е така обаче в повечето градове в региона. Точно както генералните планове завършват с неравномерно изпълнение в други градове, „изравняващото“ влияние на всеобхватните институции и норми върху града непрекъснато се договаря“ (Padawangi, 2022, p. 25). По този начин се разширява и хоризонталната демокрация.

Образно казано, при икономика, функционираща на база ползи, демократичното управление определя рамките на частната и личната инициатива, без да ги потиска.

Новите изисквания към градското развитие, реализирани чрез макромаркетинга

Ако в началото на XX век градоустройството се подчиняваше на ползите за отделния населен пункт, след Втората световна война центърът на управление се издигна на ниво община и даже държава. Но проблемите пред социално-икономическото развитие обективно издигнаха макромаркетинговото управление на още по-високи нива – регион (Европейски съюз, САЩ, Руска федерация и т.н.). Глобалното затопляне, глобалното опустиняване на природната среда и глобалното опустиняване на жизнената среда, обаче вдигнаха изискванията на най-високо ниво – за световни решения.

Организацията за икономическо сътрудничество и развитие създаде типов проект (New-type Urban Plan - NUP) за постигане на целите за устойчивото развитие и извършване на действия в областта на климата за националната градска политика (Organisation for Economic Cooperation and Development, 2021). Типовият проект включва указания за градски политики на различни нива на управление – поднационални градски политики, наднационални градски политики и политики за нововъзникващи нужди. Тези политики за диференцирани като изрични NUP и NUP в неизрични форми.

Изискванията на Европейския съюз за градоустройството са отразени в българския Закон за устройство на територията, където се подчертава: „Територията на Република България е национално богатство. Нейното устройство гарантира устойчиво развитие и благоприятни условия за живеене, труд и отдих на населението.“ Въпреки че този Закон „гарантира“ от 2001 г. устойчиво развитие и благоприятни условия за живеене, труд и отдих на населението, дилемата за „допълнителния затворник“ и благоустройството не са решени казуси. Причината: частната собственост е „неприкосновена“, а обществените нужди и интереси обратно – „прикосновени“. И въпреки че изискванията към устройството на териториите се определят с концепции и схеми за пространствено развитие и устройствени планове в съответствие с действащата нормативна уредба, то тези изисквания са предимно индикативни. Пример за илюстрация: експлозивното презастрояване и „уплътняване“ на Студентски град в София.

И ООН, и Европейският съюз, поставят в центъра на вниманието си изискването градоустройството в бъдеще да е климатично неутрално. Градското планиране може да заобиколи климатичните рискове от презаселване, крайбрежни наводнения, горски пожари, екстремни горещини (Norman, 2022). Синтезът на идеята е създаването на система от устойчиви на климатичните промени градски райони без „гета“ (Dinther, 2021). Петте стълбове за оценка на устойчивостта на климата в градовете се определят както следва: прагов капацитет, капацитет за справяне с проблемите, капацитет за възстановяване, адаптивен капацитет и трансформационен капацитет. Става дума не за съвкупност от капацитети, а за система, т.е. като единна платформа ClimateScan.

Успехи по горната линия са постигнати не само в развитите страни, а и в голяма част от тези, които страдат от системна пренаселеност като Китай, Индия и най-пренаселената страна Нидерландия. В тези страни се изследва климатичната устойчивост по клъстери за водороден неутралитет.

Китай прие през 2020 г. План за въглеродна неутралност до 2060 г. За кратко време градските клъстери в Китай спомогнаха за стимулиране на регионалното икономическо развитие, развитието на инфраструктурата, търговията и бизнеса и по-добрата интеграция между градските и

селските райони (Cheshmehzangi & Tang, 2022). С подобрена координация на връзките и транспортните мрежи в и между градските клъстери се наблюдават нарастващ брой инициативи отвъд само първоначалните икономически стратегии. Двойният подход на политики и инфраструктурни системи отгоре надолу и управление и инвестиции отдолу нагоре помогна на Китай да обмисли стратегии за развитие на градските и селските райони и за регионално устойчиво развитие. Тези фактори са от съществено значение за развитие на градския клъстер и в съответствие с насоките за устойчиво развитие на Китай и въглеродна неутралност. Китайският „поглед“ е холистичен, като гарантира, че регионалното планиране и развитие се предпочитат пред неравномерните тенденции на урбанизация.

Градското развитие и връзката му с успешното съхраняване на околната среда в съвременна Южна Азия също бележат успехи. От Малдивите и Шри Ланка до Индийския субконтинент, могат да се проследят връзките между по-ранните и съвременните модели на градска експанзия и тяхното въздействие върху околната среда и разгледат поуките, които могат да бъдат извлечени по отношение на предотвратяването на бъдещо влошаване на околната среда и смекчаването на последиците от изменението на климата (Talbot & Ranjan, 2022).

Ограниченията по линия на климатичните промени не само не елиминират идеята за „зелен“ град, а я налагат като императив. Развитие на градовете се тълкува като ориентирано към преимуществено развитие на зелените пространства, като умело съчетаване на град и природа (Bolleter & Ramalho, 2020). Принципите на планиране, ориентирано към транзитно развитие (Transit-oriented development - TOD) са формирали модела на сегашното градоустройство. Докато ориентирането на развитието към центровете на обществения транспорт има известен смисъл, прилагането на принципите на TOD в Австралия и в други страни се оказва значително предизвикателство. Много по-силен е потенциалът на ориентираното към зелено пространство развитие (Green-oriented development - GOD), в което градската гъстота е свързана с модернизираните зелени площи с разумен достъп до обществен транспорт. Концентрирането на градското уплътняване около зелените площи предлага много предимства за жителите, включително екосистемни услуги като ползи за физичес-

кото и психическото здраве, смекчаване на екстремни горещини, биоразнообразие и чист въздух и вода. Нещо повече, отвореното пространство и зелените качества на GOD ще гарантират, че той ще резонира с начина на живот и стремежите на жителите на предградията, които в противен случай може да се противопоставят на градското уплътняване. GOD може да бъде градски модел, който отговаря на предизвикателствата на този век.

В общия случай се възприема моделът за интегрирано управление на градската среда в посока на цялостна устойчивост: „преустройство“ на съвременния град до устойчив град (Adolphe, 2022). Става дума за хармония в отношението „природа – икономика – граждани – общество“, базирана върху морфо-социологическия подход, който дава представа за състоянието на съвременния град и условията на неговото производство; географският подход с проблемите на развитието и споделянето на тези територии; икономическият подход с модалностите, специфични за модела на развитие, превръщайки градската композиция в отговор на проблемите на устойчивия град; и социологическия подход, когато се сблъсква с ефектите на сега доминиращия дигитален свят.

По този начин се създава качествен, устойчив цялостен дизайн на съвременния град (Alvarez, 2023). Такъв дизайн не може да се постигне само по принципите „отдолу – нагоре“ или „отгоре – надолу“, а чрез съществено развитие на демокрацията на местата, а да се произведе въздействащ дизайн достъпен за всички граждани, а не само за малцината богаташи. В много отношения съвременният и бъдещият град представляват гъвкави организми, образувани на еднокръгов или многокръгов принцип (Alberti, et al., 2022), близки до японското разбиране за „град-градина“ от началото на XX век. Тази идея не е атомистична за граждани и семейства, а „органична“, едновременно 100% зелена (нулево замърсяване на въздуха, водата и почвата), справедлива (подсилена стратегическа връзка „здравеопазване – вода – храна - енергия“), интелигентна (дизайн, захранван от природата и екологични „фарове“ в градовете), приобщаваща (за хората с увреждания, възрастните, жените и децата) и хуманистична (Mega, 2022). Тя комбинира едновременно архитектурата, инженерството и модерните технологии в интелигентни техники за градско планиране и база Екологична продуктова декларация

(Environmental Product Declarations - EPD) и Правила за продуктова категория (Product Category Rules - PCR) (Altan, et al., 2022). „Органичната“ идея комбинира научното градоустройство с изкуството на благоустройството (Lapintie, 2022).

При сравнителен анализ се забелязва, че идеята е на 180⁰ различна от типичните български градоустройствени практики!

Да се върнем към примера с „допълнителния затворник“, приложен към градското планиране. При модерния тип градско планиране се намалява коефициентът на напрежение (Vassallo, et al., 2022). Въпреки че социалните и икономическите конфликти са трансформирали градовете през XX век, през XXI век е възможно да се идентифицира феноменът „Напрежение“ като специфичен съвременен катализатор на социални и пространствени градски промени, той да се определя за отделните райони и като цялост, за да служи за преустройството на градовете. И по този начин да се ограничава приемането на „допълнителни затворници“, както се постъпва, например, в Портланд (Adler, 2022). Изисквана като една от деветнадесетте цели за планиране на Орегон (приети още през далечната 1979 г.), границата в столичния район на Портланд е предназначена да раздели градската земя и земята, която ще бъде урбанизирана, от търговско продуктивната земеделска земя.

И понеже сме в първата четвърт на новия век, възниква и ново предизвикателство, а именно: как да бъдат комбинирани „естествен“ и „изкуственият“ интелект в градското планиране (As, et al., 2022). Концепцията за AI генерира безпрецедентни решения за градско планиране без предварително дефинирани правила, за развитие, което повдига важни въпроси за градския дизайн и градското планиране. Кое остава извън обхвата и компетентността на AI? Детската площадка за игра, изградена съобразно разнообразните желания на най-малките граждани (Gill, 2021). Градските дизайнери и градоустройствените лица могат да включат подходящи за децата прозрения и идеи в своите генерални планове, обществени пространства и улични пейзажи. По-здравите деца означават по-щастливи семейства, по-силни общности, по-екологични квартали и чиста икономика, фокусирана в дългосрочен план.

Тези идеи не се припокриват напълно с идеите за 15-минутните градове. 15-минутен град е квартал, в който всеки негов жител може да

стигне до всичко, от което се нуждае, като например магазин за хранителни продукти, спортна база, училище, лекар и т.н., в рамките на 15 минути пеша. Ако обаче тази идея включва ограничаване на хората в техните населени места, позволявайки им да напускат „града си“ само два или три пъти годишно, идеята е недемократична и дискриминационна (Jekielek & Athrappully, May 5, 2023). Обратно, идеята на взаимодействащи си кръгове (градове в градовете) остава по-продуктивна и по-хуманна.

Заклучение

Изследването доказва, че във всички страни, включително и в България, е необходим преход от микромаркетингово към макромаркетингово мислене и действие. „Пазарът“ няма да реши проблемите, а „Планът“; „печалбата“ трябва да бъде изместена от „ползите“. Чак тогава България ще излезе от състоянието, характерно за 90-те години на миналия век.

Библиография

BIBLIOGRAPHY Adler, S., 2022. *Planning the Portland Urban Growth Boundary: The Struggle to Transform Trend City*. Portland: Oregon State University Press.

Adolphe, L., 2022. *Integrated Urban Environment Management and Resilience: From the Contemporary City to Sustainable Urbanity*. London: Wiley-ISTE.

Alberti, F. et al., 2022. *Urban and Transit Planning: Towards Liveable Communities: Urban places and Design Spaces*. London: Springer.

Altan, H. et al., 2022. *Advances in Architecture, Engineering and Technology: Smart Techniques in Urban Planning & Technology*. London: Springer.

Alvarez, L. B., 2023. *A Beginner's Guide to Urban Design and Development: The ABC of Quality, Sustainable Design*. London: Routledge.

As, I., Basu, P. & Talwar, P., 2022. *Artificial Intelligence in Urban Planning and Design: Technologies, Implementation, and Impacts*. London: Elsevier.

Bolleter, J. & Ramalho, C. E., 2020. *Greenspace-Oriented Development: Reconciling Urban Density and Nature in Suburban Cities*. London: Springer International Publishing.

Cheshmehzangi, A. & Tang, T., 2022. *China's City Cluster Development in the Race to Carbon Neutrality*. London: Springer.

Dinther, R. d. G.-v., 2021. *Climate Resilient*

Urban Areas: Governance, Design and Development in Coastal Delta Cities. London: Palgrave Macmillan.

Geddes, P., 2017. *Civics, as applied sociology*. Canton, OH: Pinnacle Press.

Gill, T., 2021. *Urban Playground: How Child-Friendly Planning and Design Can Save Cities*. London : RIBA Publishing.

Hough, M., Allen, R. & Solomon, E., 2008. *Tackling Prison Overcrowding: Build More Prisons? Sentence Fewer Offenders? (Researching Criminal Justice)*. NY: The Policy Press.

Jekielek, J. & Athrappully, N., May 5, 2023. *15-Minute Cities Are 'Complete Impoverishment and Enslavement of All the People': EU Lawmaker*. [Online] Available at: https://www.theepochtimes.com/15-minute-cities-are-complete-impoverishment-and-enslavement-of-all-the-people_5231593.html [Accessed 08 05 2023].

Kantor, P., 2019. *The Dependent City Revisited. The Political Economy of Urban Development and Social Policy*. NY: Routledge.

Kërçuku, A., 2022. *Shrinking Cities in Reunified East Germany*. London: Routledge.

Lapintie, K., 2022. *Planning and the Multi-Local Urban Experience: The Power of Lifescapes*. London: Routledge.

Mega, V., 2022. *Human Sustainable Cities: Towards the SDGs and Green, Just, Smart and Inclusive Transitions*. London: Springer.

Moran, D., Jewkes, Y., Blount-Hill, K.-L. &

John, V. S., 2023. *The Palgrave Handbook Of Prison Design*. NY: Springer.

Norman, B., 2022. *Urban Planning for Climate Change*. London: Routledge.

Organisation for Economic Co-operation and Development, 2021. *Global state of national urban policy 2021: achieving sustainable development goals and... delivering climate action*. NY: Organization for economic.

Padawangi, R., 2022. *Urban Development in Southeast Asia*. Singapore: Singapore University of Social Sciences.

Sevilla-Buitrago, Á., 2022. *Against the Commons. A Radical History of Urban Planning*. Minneapolis, MN: University of Minnesota Press.

Talbot, I. & Ranjan, A., 2022. *Urban Development and Environmental History in Modern South Asia*. London: Routledge.

Vassallo, I., But, M. C., Setti, G. & Kercuku, A., 2022. *Spatial Tensions in Urban Design: Understanding Contemporary Urban Phenomena*. London: Springer.

Professor Emeritus Boyan Durankev PhD
1700 Sofia, "Prof. Petar Dzhidrov" 2B Apt. 210
E-mail: duankev@yahoo.com

Kristiyan Krasimirov Ivanov, PhD
1632 Sofia, "Ovcha kupel 1", bldg. 403, ent. C, apt. 39
E-mail: kristiyankrasimirovivanov@gmail.com